

SAKMAI HÍREK

Szerző:

Kutai Orsolya
Gottsegen György Országos
Kardiovaszkuláris Intézet,
Budapest

Cikkadatok:

DOI: [10.58701/mej.22816](https://doi.org/10.58701/mej.22816)

Beküldve: 2026. 05. 05.
Elfogadva: 2026. 05. 13.
Megjelentetve: 2026. 06. 08.

2026. 4. évfolyam 2. szám

Copyright © 2026 Kutai
Orsolya. Kiadó: Magyar
Népegészségügy Megújításáért
Egyesület. Ez egy nyílt
hozzáférésű cikk a CC-BY-SA-
4.0 licenstszerződés alapján.

Planetáris egészség a polikrízis idején – beszámoló egy úttörő konferenciáról

*Planetary health in a time of multiple crises –
Report on a pioneering conference*

Kulcsszavak: polikrízis; planetáris egészség; rendszerszemlélet; biodiverzitás csökkenés, egészségegyenlőtlenségek; fenntarthatóság

Keywords: polycrisis; planetary health; systems thinking; biodiversity loss; health inequalities; sustainability

Ajánlás

A „Planetáris egészség a polikrízis idején” című konferencia a klímaváltozás, a társadalmi egyenlőtlenségek, a gazdasági kihívások és az egészségügyi válságok összefüggéseit vizsgálta rendszerszemléletű megközelítésben. A rendezvény különböző tudományterületek szakértőit kapcsolta össze annak érdekében, hogy közösen keressenek válaszokat a komplex, egymást erősítő globális problémákra. Az előadások rámutattak, hogy az emberi egészség, a társadalmi jóllét és a környezeti fenntarthatóság egymástól elválaszthatatlan rendszert alkotnak.

A 21. század egyik meghatározó kihívása, hogy a globális problémák – az ökológiai és klímaválság, a demográfiai átalakulások, a társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek, valamint a politikai és társadalmi bizalom megingása – nem különálló jelenségekként, hanem egymással összefonódva jelennek meg. Ezt az összetett válsághalmazt nevezük polikrízisnek, amely alapjaiban formálja az emberi egészség és jóllét feltételeit.

E komplex kihívásra keresett válaszokat a [„Planetáris egészség a polikrízis idején. Összekapcsolt rendszerek és komplex válságok – új irányok a planetáris egészség kutatásában”](#) című konferencia, amelyet 2026. március 19-én rendezett meg Budapesten a HUN-REN Ökológiai Kutatóközpont és a Magyar Népegészségügy Megújításáért Egyesület, a Roche Magyarország és a NutriComp támogatásával. A rendezvény célja az volt, hogy különböző tudományterületek – az ökológia, a népegészségügy, a gazdaságtudomány és a társadalomtudomány – képviselői közösen értelmezzék a válságok összefüggéseit, és rendszerszintű megoldási irányokat vázoljanak fel.

Az egész napos konferencián négy plenáris szekció keretében vitatták meg a résztvevők a polikrízis témakörét. A nyitó előadás átfogóan mutatta be a polikrízis fogalmát a planetáris egészség keretben, majd a természet, a gazdaság, a társadalom és a humán egészség felől vizsgálták a polikrízis összefüggéseit.

Minden szekció egy témafelvezető előadásból, egy esettanulmányból, egy felkért hozzászólásból és a hallgatóság reflexióiból állt.

Az esemény két háziasszonya Török Katalin és Kalóczkai Ágnes, a HUN-REN Ökológiai Kutatóközpont munkatársai voltak.

PLANETÁRIS EGÉSZSÉG ÉS RENDSZERSZEMLÉLET

A konferencia egyik központi üzenete az volt, hogy az emberi egészség nem értelmezhető a környezeti és társadalmi rendszerektől függetlenül. A planetáris egészség koncepciója az egészséget a természeti, gazdasági és társadalmi rendszerek kölcsönhatásában ragadja meg, és integratív, transzdiszciplináris megközelítést igényel.

A konferenciát Garamszegi László, a HUN-REN Ökológiai Kutatóközpont főigazgatója és Vitrai József, a Magyar Népegészségügy Megújításáért Egyesület elnöke nyitotta meg. Mihók Barbara és Kelemen Eszter [nyitóelőadásukban](#) hangsúlyozták, hogy a válságok nem különálló jelenségek, hanem egymást erősítő, nemlineáris folyamatok, melyek középpontjában a természettel való összekapcsoltság áll. A klímaváltozás, a társadalmi egyenlőtlenségek és a gazdasági rendszerek működése egymással összekapcsolódva alakítja a globális folyamatokat. A jelenséget úgy írták le, amelynek részei a társadalmi, gazdasági és ökológiai rendszerek: ezek együttes állapota határozza meg a társadalmi jóllét stabilitását.

A planetáris egészség szemlélete így nem csupán új kutatási irányt jelent, hanem egyben szemléletváltást is: a problémák megértéséhez és kezeléséhez rendszer-szintű gondolkodásra és a tudomány-területek közötti együttműködésre van szükség.

KÖRNYEZETI ÉS ÖKOLÓGIAI VÁLSÁGOK

A polikrízis egyik alapvető dimenzióját az ökológiai rendszerek állapotának romlása adja. Garamszegi László [előadásában](#) rámutatott, hogy a biodiverzitás csökkenése globális léptékű válság: a fajkihalás üteme jelentősen meghaladja a természetes háttérát, és a jelenlegi trendek az ökoszisztémák működésének súlyos zavaraihoz vezethetnek. A biodiverzitás csökkenése nemcsak ökológiai kérdés, hanem az emberi egészség szempontjából is meghatározó, hiszen az ökoszisztémák stabil működése

alapfeltétele az élelmiszer-termelésnek és a környezeti kockázatok szabályozásának. Lengyel Szabolcs [előadása](#) ezt egy konkrét példán keresztül szemléltette: az ízeltlábúak állományának csökkenése a talajélet romlásán keresztül a mezőgazdasági rendszerek működését is veszélyezteti. A környezeti változások egészségügyi következményeire hívta fel a figyelmet Szentiványi Tamara [előadása](#) is, amely az inváziós fajok terjedését és a járványkockázatok növekedését vizsgálta. A klímaváltozás és az urbanizáció együttes hatásai új fertőző betegségek megjelenésének kedveznek, így a hangsúly egyre inkább a felkészülésen és az alkalmazkodáson van.

TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI DIMENZIÓK

A konferencia második szekciója a polikrízis társadalmi és gazdasági összefüggéseire fókuszált. Köves Alexandra [előadásában](#) hangsúlyozta, hogy a jelenlegi gazdasági rendszer nem képes fenntartható módon biztosítani az emberi jóllétet, mivel a gazdasági növekedés nem tükrözi a társadalmi és környezeti állapotok valós alakulását. Ezt a perspektívát egészítette ki Klivényi Péter [előadása](#), amely a demencia példáján keresztül mutatta be az öregedő társadalom növekvő egészségügyi és szociális terheit. Az előadás rámutatott, hogy a demencia nem csupán orvosi kérdés, hanem az ellátórendszer működését és a családi erőforrásokat is érintő komplex társadalmi kihívás. A szekciót Szöllösi Réka [zárta](#), aki az élmezőny rendszerek példáján keresztül

mutatta be, hogy a környezeti, gazdasági és egészségügyi problémák miként fonódnak össze, különös tekintettel az egészségtelen étrendekre, az egyenlőtlen hozzáférésre és a fenntarthatósági kihívásokra.

TÁRSADALMI ÉS KÖZÖSSÉGI DIMENZIÓK

A konferencia harmadik szekciója a polikrízis társadalmi következményeire és közösségi aspektusaira fókuszált. Kollányi Zsófia [előadásában](#) az egyenlőtlenségek szerepét emelte ki, hangsúlyozva, hogy a válságok hatásai nem egyformán érintik a társadalom különböző csoportjait. Szemléletes megfogalmazása szerint „ugyanaz a vihar, de nem ugyanazok a hajók”, vagyis a kitettség, a sérülékenység és az alkalmazkodási lehetőségek jelentősen eltérnek. Csurgó Bernadett [előadása](#) ezt a perspektívát tovább árnyalta, rámutatva arra, hogy a fenntartható életmód nem pusztán egyéni döntések eredménye, hanem szorosan összefügg a társadalmi státusszal, az erőforrásokhoz való hozzáféréssel és a mindennapi élet feltételeivel. Megyesi Boldizsár a Homokhátság példáján keresztül [mutatta be](#), hogy a klímaváltozás és a vízhiány miként alakítja át a gazdálkodási gyakorlatokat és a helyi közösségek működését. Az előadás rámutatott, hogy a környezeti változások nemcsak a tájat, hanem a megélhetési lehetőségeket és a társadalmi kapcsolatokat is alapvetően befolyásolják.

Az ELTE szakértői, Dull Andrea és Urbán Róbert részvételével zajlott a szekciót záró

panelbeszélgetés, ami a társadalmi és pszichológiai dimenziókat állította a középpontba, kiemelve a közösségek szerepét az alkalmazkodásban és a válságokra adott válaszokban.

A résztvevők hangsúlyozták, hogy a bizalom, az együttműködés és a társadalmi kohézió kulcsszerepet játszik a polikrízis hatásainak mérséklésében.

EGÉSZSÉGI HATÁSOK ÉS VÁLASZOK

A komplex válságok végső következményei az emberi egészségben összegződnek. Vitrai József [előadásában](#) az egészséget nemcsak következményként, hanem a társadalmi működés alapfeltételeként értelmezte: az egészség a cselekvőképesség kulcsa, és így meghatározza a válságokra adott válaszok lehetőségeit. A klímaváltozás egészségi hatásait Márovics Gergely a hőhullámok példáján keresztül [mutatta be](#).

Az extrém hőmérsékleti események egyre gyakoribbá válása különösen a sérülékeny csoportokat érinti, és jól szemlélteti, hogyan válik egy környezeti jelenség komplex közegészségügyi problémává. A fertőző betegségek és a környezeti hatások kapcsolatát Kardos Gábor [előadása](#) világította meg az antimikrobiális rezisztencia példáján keresztül. A környezetben megjelenő antibiotikumok és rezisztens kórokozók terjedése új kihívásokat jelent az egészségügy számára.

ÖSSZEGZÉS

A konferencia egyik legfontosabb tanulsága, hogy a polikrízis nem kezelhető hagyományos, szektoronként elkülönített megközelítésekkel. A válságok rendszerszintűek, ezért a megoldásoknak is azoknak

kell lenniük. A planetáris egészség szemlélete olyan integratív keretet kínál, amely képes összekapcsolni a különböző tudományterületek megközelítéseit, és hozzájárulhat a hosszú távon fenntartható, igazságos és egészséges társadalmi működés kialakításához.

A konferencia üzenete világos: a jövő kihívásaira csak akkor adhatunk érdemi választ, ha felismerjük a rendszerek közötti összefüggéseket, és ezek mentén alakítjuk át gondolkodásunkat és gyakorlatainkat.

A prezentációk letölthetők, az előadások rövid összefoglalása és az előadók bemutatkozása olvasható a [konferencia weboldalán](#).

INFORMÁCIÓK A SZERZŐRŐL

Kutai Orsolya

Gottsegen György Országos Kardiovaszkuláris Intézet, Budapest
Gottsegen National Cardiovascular Center, Budapest, Hungary
orsolya.kutai@gokvi.hu
